

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurulu Raporu

Karar No:19

Tarih: 29.12.2005

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dilekçe Komisyonu Genel Kurulu 23.06.2005 tarihli 10 uncu toplantısında, belediye imar plânlarında okul alanı olarak ayrılan gayrimenkulleri hakkında, ilgili idare makamları tarafından yasal süresinde kamulaştırma veya imar plânında revizyon işlemi yapılmadığı için mülkiyet haklarının Anayasaya aykırı olarak sınırlandırıldığı iddiasını içeren dilekçeleri inceleyip karara bağlamış, 29.9.2005 tarihinde yayımlanan 16 numaralı karar, Meclis İçtüzüğü'nün 119 uncu maddesine göre milletvekillerince itiraz edilmediği için 29.10.2005 tarihi itibarıyla kesinleşmiş, kesinleşen karar dilekçe sahiplerine ve alınan karar doğrultusunda yaptıkları işlemleri bildirmeleri amacıyla ilgili kurumlara gönderilmiştir.

Bilindiği üzere, Dilekçe Komisyonu Genel Kurulu yaptığı toplantı ve araştırmalar sonucu yayımladığı raporunda, şikayet konusunu; imar plânlarında arsaları kamu hizmetine ayrılan maliklerin arsaları üzerindeki tasarruflarının mülkiyet hakkının özüne aykırı şekilde sınırlandırılması, gayrimenkulleri imar plânlarında kamu hizmetine ayrılmasına karşın arsa maliklerinden emlak vergisi alınmasına devam edilmesi, uzun yıllar kamulaştırma işlemi yapılmadığı için dilekçilerce yapılan imar plânında değişiklik taleplerinin belediyelerce sebepsiz reddedilmesi, imar programlarında okul alanı olarak ayrılmasına karşın, yatırımcı kuruluşlarca 3194 sayılı İmar Kanununun 10 uncu maddesinde belirtilen 5 yıllık kanunî süre zarfında kamulaştırma işleminin yapılmaması, şeklinde dört başlık altında ele alıp, değerlendirmiştir.

Komisyon Genel Kurulu yaptığı değerlendirmeler doğrultusunda;

“Arsaları, imar plânlarında kamu hizmetine ayrılan maliklerin üzerlerindeki emlak vergisi ödeme sorumluluğunun durdurulmasının imar programlarıyla değil de imar plânlarının kesinleşmesiyle başlatılmasına yönelik, 3194 sayılı İmar Kanununda değişiklik yapılmasına ilişkin çalışmaların bir an önce bitirilmesi tavsiye edilerek, kanun değişikliği gerektiren konu hakkında bu aşamada, 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun ile TBMM

İçtüzüğünün 116 ncı ve 117 nci maddeleri uyarınca Komisyonumuzca başka bir işlem yapılamayacağına,

İmar programlarının hazırlanması ve kamulaştırma işlemlerinin yapılması için gerekli olan makul sürenin aşılmasından sonra -Anayasa Mahkemesince iptal edilen İmar Kanununun 13/1 inci maddesi doğrultusunda- taşınmazları imar plânlarında kamu hizmetine ayrılan maliklerin mülkiyet haklarını sınırlayıcı yönde işlem ve eylemlerde bulunan belediyelerin, başta İçişleri Bakanlığı olmak üzere vesayet makamlarınca uyarılmasına ve gerekli idarî tedbirlerin alınmasına,

İmar plânlarını kanuni süresi içerisinde imar programına geçirmeyerek emlak vergisi ödeme sorumluluğunun özel taşınmaz sahiplerinin üzerinde kalmasına neden olan belediyelerin, bu yükümlülüklerini yerine getirmelerine yönelik, başta İçişleri Bakanlığı olmak üzere vesayet makamlarınca idarî ve cezaî tedbirlerin alınmasına,

İmar plânına girmesine karşın uzun yıllar idarî bir tasarrufta bulunulmadığı için arsa sahiplerinin imar plânında değişiklik yapılmasına dair taleplerini, dilekçe hakkı ve kamu hizmeti gereklerine aykırı olarak cevap vermemek suretiyle reddeden belediyelerin gerekli değerlendirmeleri yapmaları ve bu işlemler hakkında dilekçe sahiplerine bilgi vermelerine yönelik başta İçişleri Bakanlığı olmak üzere vesayet makamlarınca uyarılıp, gerekli idarî tedbirlerin alınmasına,

İmar plânlarında okul alanı olarak ayrılmasına karşın uzun yıllar arsaları kamulaştırılmayan taşınmaz sahiplerinin mağduriyetlerini gidermek için yatırımcı kuruluşlar ile -bütçe ödeneklerinin miktarlarını ve bunların kullanım esaslarını belirleyen- Devlet Plânlama Teşkilatı ve Maliye Bakanlığının koordineli çalışmasıyla, yeterli ödeneğin sağlanmasını öngören gerekli bütçe plânlamasının ivedilikle yapılmasına,

Milli Eğitim Bakanlığının kamulaştırma için ayrılan halihazır bütçesini optimum kullanılmasının sağlanması amacıyla, Bakanlığın taşra teşkilatının kamulaştırma işlemlerinin hazırlanması konusunda gerek bilgi yetersizliğinden gerekse ihmali davranışlardan doğan eksikliğin giderilmesine yönelik gerekli idarî tedbirlerin ivedilikle alınmasına,

İmar plânlarında okul alanı olarak ayrılmasına karşın uzun yıllar arsaları kamulaştırılmayan taşınmaz sahiplerinin mağduriyetlerini gidermek için bir çözüm olan, hazine arazileri ile özel mülkiyete ait arsaların trampa edilmesine yönelik, Milli Eğitim Bakanlığınca kısmen yapılmakta olan arabuluculuk faaliyetlerinin, Milli Emlak Genel Müdürlüğüyle koordineli çalışılmak suretiyle hızla geliştirilip, yaygınlaştırılmasına”

Şeklinde kararını vermiştir.

Dilekçe Komisyonu Genel Kurulu 16.11.2005 tarihli 11 nci toplântısında, 29.10.2005 tarihi itibarıyla kesinleşen 16 numaralı kararın idarî muhatapları tarafından uygulanmasını denetlemek ve bu kararın Meclis Genel Kurulunda görüşülmesine gerek olup olmadığını

araştırmak üzere Muğla Milletvekili Hasan Özyer, Mersin Milletvekili Mustafa Eyiceoğlu ve Ardahan Milletvekili Kenan Altun'dan oluşan altkomisyonun kurulmasına karar vermiştir.

Anılan karar doğrultusunda kurulan altkomisyon, kesinleşen Dilekçe Komisyonu Genel Kurulu kararı doğrultusunda yapılan işlemlerin bildirildiği, Milli Eğitim Bakanlığının, İçişleri Bakanlığının, Maliye Bakanlığının ve Devlet Plânlama Teşkilatı Müsteşarlığının cevabî yazılarını incelemiş; 22.12.2005 tarihinde yaptığı toplantıyla Komisyon kararı doğrultusunda yapılan işlemleri öğrenmek amacıyla, Milli Eğitim Bakanlığının ve İçişleri Bakanlığının temsilcilerini dinlemiş ve yürüttüğü çalışmalarla idarî uygulamanın komisyon kararı doğrultusunda gelişip gelişmediğini araştırmıştır. Altkomisyon, yaptığı çalışmalar sonucu ulaştığı tespit ve değerlendirmeleri içeren, Dilekçe Komisyonu Genel Kurulunun 16 numaralı kesinleşen kararının muhatap idarî makamlarca tam anlamıyla uygulamaya aktarılamadığı gerekçesiyle, Meclis İçtüzüğü'nün 120 nci maddesine istinaden, konunun Meclis Genel Kurulunda görüşülmesi istemli raporunu 28.12.2005 tarihinde Dilekçe Komisyonu Genel Kuruluna görüşülmek üzere sunmuştur.

Dilekçe Komisyonu Genel Kurulu 29.12.2005 tarihli 12 nci toplantısında söz konusu altkomisyon raporunu inceleyip, görüşmüştür.

Dilekçe komisyonu Genel Kurulu, altkomisyonun hazırladığı rapor doğrultusunda şu tespitlere ulaşmıştır:

- Kesinleşen 16 numaralı komisyon kararı hakkında İçişleri Bakanlığınca Komisyonumuza yapılan 15.11.2005 tarihli bildirimden;

“Belediyelerce yapılan imar plânında okul yeri olarak ayrılan gayrimenkullerle ilgili imar programlarının hazırlanması ve kamulaştırma işlemlerinin yapılması için gerekli olan makul sürenin aşılmasından sonra taşınmazları imar plânlarında kamu hizmetine ayrılan maliklerin mülkiyet haklarını sınırlayıcı yönde işlem ve eylemlerde bulunan belediyelerin uyarılması,

İmar plânlarında okul yeri olarak ayrılan gayrimenkuller için emlak vergisi ödeme sorumluluğunun taşınmaz sahiplerinin üzerinde kalmasına neden olan belediyelerin, bu yükümlülüklerini yerine getirmelerinin sağlanması,

İmar plânlarında okul yeri olarak belirlenmesine rağmen uzun yıllar kamulaştırma yapılmadığı için arsa sahiplerinin plân değişikliği yapılmasına dair taleplerine cevap vermeyen belediyelerin gerekli değerlendirmeleri yaparak dilekçe sahiplerine bilgi vermeleri için ikaz edilmesi”

içerikli, bir Bakanlık genelgesinin 81 il valiliğine 01.11.2005 tarihinde gönderildiği anlaşılmıştır. Ancak, Komisyonumuz, yayımlanan genelgenin uygulamaya aktarılması konusunda vesayet makamlarınca çok da başarılı olunamadığı kanaatine ulaşmıştır. Çünkü, gerek bakanlık temsilcilerinin açıklamalarından, gerekse uygulamaya ilişkin yapılan gözlemlerden, belediyeleri kesinleşen komisyon kararında belirtilen yükümlülüklerini yerine

getirmelerine yönelik denetim ve yönlendirme eksikliğinin devam ettiği anlaşılmıştır. İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler kontrolörlerince yapılan denetimlerde bu güne kadar yükümlülüklerini yerine getirmeyen belediyeler hakkında salt uyarılarda bulunup, cezaî yaptırımlara başvurulmaması, Komisyonumuzun bu tespitini doğrular bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

- İmar plânlarında okul alanı olarak ayrılmasına karşın uzun yıllar arsaları kamulaştırılmayan taşınmaz sahiplerinin mağduriyetlerini gidermek için yatırımcı kuruluşlar ile -bütçe ödeneklerinin miktarlarını ve bunların kullanım esaslarını belirleyen- Devlet Plânlama Teşkilatı ve Maliye Bakanlığının koordineli çalışmasıyla, yeterli ödeneğin sağlanmasını öngören gerekli bütçe plânlamasının ivedilikle yapılması şeklindeki komisyonun kesinleşen kararı hakkında; gerek ilgili bakanlıkların cevabî yazılarından gerekse yapılan toplantıda verilen şifahî bilgilerden okul alanlarının kamulaştırılmasından sorumlu yatırımcı kuruluş olan Milli Eğitim Bakanlığı ve İl özel İdareleri ile bütçe ödeneklerinin miktarlarını ve bunların kullanım esaslarını belirleyen Devlet Plânlama Teşkilatı ve Maliye Bakanlığınca kamulaştırma ihtiyacının ortaya çıkarılıp, karşılanmasına yönelik bir bütçe plânlama çalışmasının yapılmadığı görülmüştür.

Yine, Devlet Plânlama Teşkilatı Müsteşarlığından edinilen 23.12.2005 tarihli yazıda, Milli Eğitim Bakanlığının 34.546.000 YTL kamulaştırma ödeneği talebinde bulunmasına karşın, bütçe imkanları gerekçe gösterilerek kamulaştırma yatırımları için bu Kuruma 10.000.000 YTL ödenek ayrıldığı belirtilmiştir. İçişleri Bakanlığı temsilcisinin de altkomisyonumuza verdiği bilgilerden halen İl Özel İdarelerinin bütçelerinin söz konusu ihtiyacı karşılamaktan uzak olduğu anlaşılmaktadır. Belediye imar plânında olup da kamulaştırmayı bekleyen yaklaşık, 7800 adet özel mülkiyete ait okul alanının olduğu düşünüldüğünde, ayrılan bütçe ödeneğinin söz konusu ihtiyacı karşılamaktan uzak olduğu açıkça görülmektedir. Ayrıca, kamulaştırma yatırımı ihtiyacıyla orantısız şekilde bütçenin plânlanması İmar Kanununun 10 uncu maddesinde “...Beş yıllık imar programları sınırları içinde kalan alanlardaki kamu hizmet tesislerine tahsis edilmiş olan yerleri ilgili kamu kuruluşları, bu program süresi içinde kamulaştırırlar. Bu amaçla gerekli ödenek kamu kuruluşlarının bütçelerine konulur ” şeklindeki kanun koyucunun açık iradesiyle çelişen bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Komisyonumuz, bütün bu sebeplerden dolayı, ilgili idarî makamlarca komisyon kararı doğrultusunda işlem yapmak bir yana tam tersi yönde işlemlerin yapılmakta olduğu kanaatine ulaşmıştır.

- Komisyon Genel Kurulunun, Milli Eğitim Bakanlığının kamulaştırma için ayrılan halihazır bütçesini optimum kullanılmasının sağlanması amacıyla, Bakanlığın taşra teşkilatının kamulaştırma işlemlerinin hazırlanması konusunda gerek bilgi yetersizliğinden gerekse ihmali davranışlardan doğan eksikliğinin giderilmesine yönelik gerekli idarî tedbirlerin ivedilikle alınmasına ilişkin kesinleşen kararı hakkında; imar plânlarında okul alanı olarak

ayrılan taşınmazların kamulaştırılması hususunda tereddütleri gidermek ve uygulamayı kolaylaştırmak amacıyla, Milli Eğitim Bakanlığınca 17.8.2005 tarihinde bir genelgenin 81 il valiliğine hitaben yayımlandığı; 25.10.2005 tarihli Bakanlık yazısıyla da Kamulaştırma Kanunu hükümleri ve söz konusu kamulaştırma genelgesinin de dikkate alınarak, ortaöğretim okullarının yapımı için ihtiyaç duyulan arsaların kamulaştırılmasına ilişkin tekliflerle ilgili eksik bilgi ve evrakların tamamlanması ve hizmet için gerekli yeni arsa kamulaştırma tekliflerinin ivedilikle Bakanlıklarına iletilmesinin 81 il valiliğine hatırlatıldığı, anlaşılmıştır. Ancak, Milli Eğitim Bakanlığının 31.10.2005 tarihli cevabî yazısındaki *“Ortaöğretim okul arsalarının kamulaştırılması için yıllar itibariyle verilen kamulaştırma ödenekleri son derece sınırlı olduğundan valiliklerin kamulaştırma teklifinde bulunmaları için uyarılmaları hususunda ölçülü davranılmak zorunda kalınmıştır. Ancak, eğitim ihtiyacının âciliyeti ve göç almaları bakımından 2003, 2004 ve 2005 yıllarında 4 büyük il valiliklerine kamulaştırma ödeneği istemeleri hatırlatılmıştır.”* ifadesinden anlaşılacağı üzere, Bakanlığın 25.10.2005 tarihli valiliklere yönelik yazısının, kesinleşen komisyon kararı doğrultusunda ne ölçüde sonuç doğuracağı, Komisyonumuzda tereddüde yol açmıştır.

- İmar plânlarında okul alanı olarak ayrılmasına karşın uzun yıllar arsaları kamulaştırılmayan taşınmaz sahiplerinin mağduriyetlerini gidermek için bir çözüm olan, hazine arazileri ile özel mülkiyete ait arsaların trampa edilmesine yönelik, Milli Eğitim Bakanlığınca kısmen yapılmakta olan arabuluculuk faaliyetlerinin, Milli Emlak Genel Müdürlüğüyle koordineli çalışılmak suretiyle hızla geliştirilip, yaygınlaştırılmasına ilişkin Komisyon Genel Kurulunun kesinleşen kararı hakkında, Maliye Bakanlığından gönderilen 6.12.2005 tarihli cevabî yazıda, mülkiyeti şahıslara ait imar plânlarında okul alanlarına ayrılan taşınmazların tamamının, Hazineye ait taşınmazlarla trampa edilmesinde büyük sıkıntıların yaşanacağı gerekçesiyle, 222 sayılı Kanunun 65 inci maddesi kapsamı dışında kalan ve yatırım programında yer alan okul alanlarının işlemlerine öncelik verilmesinin uygun olacağı, okul yapılmak üzere yatırım programında yer alan taşınmazların bildirilmesi halinde trampa işlemlerinin değerlendirileceğinin Milli Eğitim Bakanlığınca bildirildiği, belirtilmiştir. Yine, Maliye Bakanlığın yazısından ve Milli Eğitim Bakanlığın temsilcisince verilen şifahî bilgilerden bu güne kadar imar plânlarında okul alanında kalan 35 özel mülkiyete ait taşınmazın Hazine arazileriyle trampa edilmesinin değerlendirmeye alındığı, ancak 2 taşınmazın trampasının sonuçlandırıldığı bildirilmiştir.

Komisyonumuz, gerek Bakanlıkların cevabî yazılarından gerekse yapılan altkomisyon toplantısında verilen şifahî bilgilerden, kesinleşen komisyon kararında işaret edildiği şekliyle ilgili idare makamlarının söz konusu trampa işlemlerinin yaygınlaştırılmasına ilişkin ciddi bir çabasını görememiştir. Sadece, imar plânlarında okul alanı olarak ayrılan özel mülkiyete ait taşınmazların sayısının 7800 civarında olduğu ve ilgili bakanlıkların işlemleriyle sadece 2

taşınmaz için trampa yapmak suretiyle çözüm üretildiği düşünülürken, kesinleşen komisyon kararındaki hedefin çok altında kaldığı anlaşılmaktadır.

Komisyonumuz; yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde belediyelerce, yatırımcı kamu kuruluşlarınca ve ilgili vesayet makamlarınca sorunun çözümüne yönelik yapılmakta olan idarî işlemlerin yetersizliğinden ve gerekli koordinasyonun kurulamamasından dolayı, taşınmazları imar plânlarında okul alanına ayrılan özel mülkiyet sahipleri üzerinde Anayasanın 35 inci maddesinde ifade edilen mülkiyet hakkına aykırı uygulamaların devam ettiği ve Dilekçe Komisyonu Genel Kurulunun 16 numaralı kesinleşen kararının muhatap idarî makamlarca tam anlamıyla uygulamaya aktarılamadığı sonucuna ulaşmış, bu nedenle konunun Meclis Genel Kurulunda görüşülmesinde büyük kamu yararı olduğu kanaatine varmıştır. Şüphesiz ki, konunun, Meclis Genel Kurulunda görüşülerek, Meclisin iradesini yansıtabilecek şekilde karara bağlanması, bu konuda Meclise düşen siyasî denetim eksikliğini gidereceği gibi, idarî makamların mülkiyet hakkına uygun işlemleri yapmalarını da sağlayacaktır.

Komisyonumuz, görüşülen altkomisyon raporunu kabul ederek, Meclis İçtüzüğü'nün 119 ve 120 nci maddelerine istinaden, konunun Meclis Genel Kurulunda görüşülmesinin istenmesine oybirliğiyle karar vermiştir.

Raporumuz, Meclis Genel Kurulunun tasviplerine sunulmak üzere arz olunur.

19 NUMARALI KARARA İLİŞKİN DİZİ PUSULASI

- 1- 29.12.2005 tarihli Komisyon Genel Kurulu Raporu (1 Dosya)
- 2- 16 numaralı kesinleşen karar doğrultusunda yapılan idari işlemleri araştırmak üzere kurulan altkomisyonun raporu. (1 Dosya)
- 3- 16 numaralı karar hakkındaki yapılan işlemlerin bildirildiği Milli Eğitim Bakanlığının, Milli Eğitim Bakanlığı Yatırımlar ve Tesisler Dairesi Başkanlığının, İçişleri Bakanlığının, Maliye Bakanlığının ve Devlet Planlama Teşkilatının cevabi yazıları. (1 Dosya)
- 4- Dilekçe Komisyonu Genel Kurulunun 29.9.2005 tarihinde dağıtılan 16 Numaralı kesinleşen kararı. (8 sayılı Genel Kurul Cedveli) (1 Dosya)
- 5- Dilekçe Komisyonu Genel Kurulunun 10 ve 12 nci toplantısına ait tutanaklar.(1Dosya)
- 6- Rapora esas teşkil eden Anayasa Mahkemesi Kararını, 2004 Bütçe tertip durumunu ve ilgili mevzuatı gösteren evraklar. (1 Dosya)
- 7- Dilekçe Komisyonu Genel Kurulunda görüşülen dilekçeler. (15 Dosya)

Yahya AKMAN
Şanlıurfa Milletvekili
Başkan

Alaettin GÜVEN
Kütahya Milletvekili
Başkanvekili

(İmzada Bulunamadı)
Kenan ALTUN
Ardahan Milletvekili
Sözcü

Fehmi ÖZTUNÇ
Hakkari Milletvekili
Katip Üye

Ali Rıza GÜLÇİÇEK
İstanbul Milletvekili
Üye

Cahit CAN
Sinop Milletvekili
Üye

Mahmut GÖKSU
Adıyaman Milletvekili
Üye

Abdülmecit ALP
Bursa Milletvekili
Üye

Sedat KIZILCIKLI
Bursa Milletvekili
Üye

(İmzada Bulunamadı)
Mustafa EYİCEOĞLU
Mersin Milletvekili

(Toplantıya Katılmadı)
Şevket ARZ
Trabzon Milletvekili
Üye

Ali TEMÜR
Giresun Milletvekili
Üye

(Toplantıya Katılmadı)
Hasan ÖZYER
Muğla Milletvekili
Üye

(Toplantıya Katılmadı)
Zeynep Damla GÜREL
İstanbul Milletvekili
Üye